

Úvodem ke druhé desítce svazků Historického atlasu měst České republiky

Historický atlas měst České republiky vstoupil do druhé desítky svazků Českým Krumlovem s číslem 11. První desítka, České Budějovice, Děčín, Hradec Králové, Jihlava, Litoměřice, Pardubice, Slaný, Tábor, Telč a Třebíč představuje soubor městských obcí rozdílné velikosti, způsobů založení i malebné topografie s bohatou historií a pestrými osudy jejich obyvatel.

České Budějovice, založené jako královské město Přemyslem Otakarem II. roku 1265 formou lokace na zelené louce, se měly stát oporou královské moci na jihu Čech a klínem v državách Vítkovců. Město Děčín založil rovněž Přemysl Otakar II. stejným způsobem, tj. na zelené louce, na neosídleném území jižně od hradu Děčina pod soutokem Labe a Ploučnice počátkem poslední třetiny 13. století. Ve 2. polovině 14. století došlo k přeložení města severně od hradní skály, ale již jako města poddanského v držení Vartemberků. Hradec Králové (nejprve jen Hradec) vysadil Přemysl Otakar I. kolem roku 1225 v prostoru předhradí Hradce, jedné z opor přemyslovské hradské organizace od přelomu 10. a 11. století. Počátky města Jihlavy, původně vsi na ostrohu nad levým břehem řeky Jihlavy, jsou spjaty s odkryvem stříbrných rud před polovinou 13. století. Litoměřice jako královské středověké město vznikly v místě kontinuálního osídlení od doby slovanské mezi lety 1219 a 1234 poblíž přemyslovského správního hradu, doloženého počátkem 10. století. Pardubice, poddanské město na soutoku Labe a Chrudimky, byly založeny mezi lety 1332-1340 a na přelomu 15. a 16. století se staly hlavní rodovou rezidencí Viléma z Pernštejna. Královské město Slaný vzniklo v místě mohutného sídelního uskupení na pražsko-saské cestě poblíž výrazné čedičové vyvěřeliny Slánské hory, obtékané Červeným potokem. Počátky husitského Tábora spadají do 13. století, kdy Přemysl Otakar II. založil před rokem 1276 královské město Hradiště s hradem nad řekou Lužnicí a Tismenickým potokem v souvislosti s ostrým konfliktem mezi panovníkem a jihočeským rodem Vítkovců. V areálu původního města Hradiště byl roku 1420 založen husitský Tábor, povýšený roku 1437 na královské město. Vznik Telče není dodnes uspokojivě vyložen. Na základě dostupných pramenů a literatury však lze stanovit ve 12. století až ve 2. polovině 13. století čtyři vývojové etapy města. Třebíč, přirozené centrum jihozápadní Moravy na středním toku řeky Jihlavy, založil na sklonku 60. a počátkem 70. let 13. století jako poddanské město benediktinský klášter.

Historický atlas měst České republiky byl a je vydáván v jednosešitových svazcích, zahrnujících základní vývojové tendence města, hlavní srovnávací kartografické prameny, výběrové individuální kartografické prameny a rekonstrukční (tematické historické) mapy, zobrazující kartografickou metodou nejvýznamnější témata z dějin jednotlivých měst. Tímto

způsobem lze poměrně dobře zpracovat města do cca 100 000 obyvatel (srov. svazky atlasu č. 1-11). Města s více než 100 000 obyvateli by vyžadovala vzhledem k současnému počtu obyvatel, ale i ke značnému počtu obyvatel na počátku 20. století, tj. v období intenzivního urbanizačního procesu v českých zemích, a rovněž vzhledem k pestrému historickému a historicko-geografickému vývoji, jeden svazek mimořádně obsáhlý nebo jeden svazek o více sešitech. K takovým městským obcím patří především Praha (1 178 816), Brno (378 796), Ostrava (319 162), Plzeň (166 523), Olomouc (103 526) a Liberec (100 245 – stav uveden k roku 2001).

Charakteristika složitého vývoje velké městské aglomerace formou historického atlasu je totiž mnohem obtížnější. Předpokládá řešení řady teoretických problémů a zvládnutí značného množství faktografie a kartografického i ikonografického materiálu. V mnoha případech jsou zejména otázky z raně středověkého období existence měst dosud otevřeny a probíhající archeologický výzkum přináší nové a nové poznatky i hypotézy. Stejně tak problematika urbanizace českých zemí ve 2. polovině 19. a počátkem 20. století není dosud uspokojivě řešena, zejména z hlediska prostorového rozvoje českých, moravských a slezských měst.

Zařazení velkoměstských aglomerací do Historického atlasu měst České republiky i do podobných projektů zahraničních je však velmi aktuální, neboť velkoměstské aglomerace s bohatou historií stále výrazněji charakterizují moderní typ městského osídlení na počátku třetího tisíciletí. Po rozsáhlé diskusi uvažuje redakční kolektiv o dvou variantách zpracování velkoměstských aglomerací jako objemných, jedno či více sešitových svazků Historického atlasu měst České republiky, a to: 1. členěním příslušného svazku na oddíly nebo sešity podle základních časových vývojových etap města a v rámci časových etap členěním tematickým se syntetizujícím závěrem. 2. členěním příslušného svazku na oddíly nebo sešity tematicky, podle systémového studia městské problematiky a v rámci tematických celků chronologicky nebo s dalším problémovým zpracováním a s přehledným úvodem. Velmi často však nelze tematické celky striktně oddělit, neboť se vzájemně ovlivňují a prolínají. Zároveň přináší zpracování objemných svazků atlasu mnohé problémy organizační, finanční, technické i autorské.

Řešitelé projektu se rovněž naléhavě zamýšlejí nad možným řešením pro město Prahu. Z mnoha podnětů a možností se jeví jako relevantní zpracovat formou jednotlivých, na sobě nezávislých svazků ta města, která byla přiřčleněna k historickému jádru Prahy do roku 1920 (resp. 1922), tedy do vzniku Velké Prahy, s přihlédnutím k jejich individualitě, ke specifickému sousedství historického jádra Prahy a k po staletí se rozvíjejícím vzájemným

politickým, hospodářským a kulturním vztahům. V úvahu by přicházely nejprve lokality, které se formovaly jako významná pražská předměstí s intenzivním hospodářským, stavebním a kulturním rozvojem. Jde o města (nyní pražské čtvrti) Karlín (město 1900, k Praze připojen 1920), Královské Vinohrady (město 1879, k Praze připojeny 1920) a Žižkov (město 1881, k Praze připojen 1920), Libeň (město 1898, k Praze připojena 1901), Smíchov (město 1903, k Praze připojen 1920). Jako první bylo pro druhou desítku svazků Historického atlasu měst vybráno bývalé město (před rokem 1898 obec) Libeň, nyní čtvrť městské části Prahy 8 a 9. Teprve později by se redakční kolektiv zaměřil na vlastní historické jádro Prahy, které by však předpokládalo mnohem větší autorský kolektiv i organizační a finanční zabezpečení.

Určitý kontrast k městům střední velikosti (v užším výběru pro zpracování dalších svazků atlasu bylo např. město Chrudim – 24 074 obyvatel nebo Trutnov – 32 204, stav k roku 2001) i k velkoměstským aglomeracím představují malé nebo dokonce velmi malé městské obce (kolem 15 000 a méně obyvatel), jejichž význam ve struktuře městského osídlení českých zemí nelze opomenout. V roce 2005 byl do Historického atlasu měst zařazen jako jeden z příkladů takového městského sídla Tišnov. Obsah 11. a dalších svazků atlasu obohatily nové metodologické podněty. Jejich výsledkem jsou rekonstrukční mapy, znázorňující prostorovou charakteristiku města.

Bez finanční podpory Grantové agentury České republiky a pochopení vedení Historického ústavu AV ČR, v. v. i., by celý projekt nemohl být v uplynulých devíti letech realizován. Řešitelé projektu děkují všem autorům, kteří se s nadšením a obětavostí na vzniku atlasu podíleli i mnoha recenzentům za jejich podnětné připomínky. Děkují také těm městským obcím a okresním úřadům, které přispěly nemalými částkami k rozšíření obsahu svazků nad možnosti grantového záměru. Poděkování rovněž náleží institucím, z jejichž fondů a sbírek byly mapové a obrazové materiály čerpány a fotografům za zhotovení kvalitních snímků a diapositivů. S profesní zdatností se počítačového zpracování rekonstrukčních map zhostily pracovnice firmy Earth Tech CZ s. r. o., v Praze a Laboratoře geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem, tiskové podklady a tisk zajišťuje u většiny svazků STUDIO PRESS v Pardubicích s tiskárnou v Čáslavi. Rovněž ostatním grafickým studiím a tiskárnám zbývajících svazků patří náš dík. Se všemi, kteří se o vznik atlasu nemalou měrou zasloužili, je možné se jmenovitě seznámit na webové stránce projektu na adrese <http://www.hiu.cas.cz/cs/mapova-sbirka/historicky-atlas-mest-cr.ep/>.

Redakce

Introductory Word to the Second Ten of Volumes of the Historical Town's Atlas of the Czech Republic

Being No. 11, Český Krumlov opened the second ten of the Historical Town's Atlas of the Czech Republic. The first ten parts, including České Budějovice, Děčín, Hradec Králové, Jihlava, Litoměřice, Pardubice, Slaný, Tábor, Telč and Třebíč, cover a group of towns and cities of different size, type of foundation, of picturesque topography, with rich history and an eventful past of their population.

České Budějovice, founded in 1265 by King Přemysl Otakar II on a „green field site“, was intended to be a stronghold of royal power in Southern Bohemia and a wedge in the dynasty of Vítkovec estates. The city of Děčín was founded also by Přemysl Otakar II, in the same manner as above, i.e., on a green field site, in an uninhabited territory south of Děčín Castle near the confluence of the Elbe and the Ploučnice rivers in the late 13th century. In the latter half of the 14th century, the town moved north of the castle rock, this time already as a manorial town of the Vartemberks. Hradec Králové (initially known as Hradec only) was established by Přemysl Otakar I in about 1225 outside Hradec Castle, one of the important Przemyslide strongholds at the turn of the 10th and 11th centuries. The beginning of Jihlava, initially a village on a rock on the left bank of the Jihlava River, is linked with the discovery of silver ore deposits in the early 13th century. Litoměřice, a medieval royal town, sprang up between 1219 and 1234 in an area continuously populated since the beginning of Slav population in the vicinity of a Przemyslide castle dating back to the early 10th century. Pardubice, a manorial town at the confluence of the Elbe and the Chrudimka rivers, was founded between 1332 and 1340; at the turn of the 15th and 16th centuries it became the main residence of Vilém of Pernštejn and his family. Slaný, a royal town, sprang up amidst the densely populated area along the Prague-Saxony Road, near a basalt erupted rock, the Slánská hora (Slánská Hill), surrounded by the Červený potok (the Red River). The beginning of the Hussite town of Tábor goes back to the 13th century when King Přemysl Otakar II established a town named Hradiště prior to 1276 with a castle over the Lužnice river and the Tismenický potok (the river of Tismenice) in connection with a strong conflict between the sovereign and the south Bohemian family of Vítkovci. Within the limits of the former town Hradiště, the central Hussite town Tábor was built and later, in 1437, it was raised to a royal town. The origin of the town of Telč has not been sufficiently explained yet. Based on available documents and literature, four development stages can be distinguished between the 12th and the early 13th centuries. Třebíč, a natural center of Southwestern Moravia located on the

Jihlava River, was established by the local Benedictine Monastery as a manorial town at the turn of the 1260s and the 1270s.

The Historical Town's Atlas of the Czech Republic has been published in separate fascicles showing the general evolution trends, the main comparative and selected individual cartographic sources, as well as reconstruction (thematic historical) maps representing by means of the cartographic method important topics from the history of particular towns and cities. Thus, it is possible to represent quite well towns and cities with the population up to 100 000 (see the Atlas volumes 1 through 11). Towns and cities with the population over 100 000, due to their current size and also to their high population in the early 20th century, i.e., in the period of intense urbanization in the Czech Lands, and due to the multifaceted historical and geographical evolution, would require each either a very big special volume, or a volume consisting of several fascicles. Cities of this type include, first of all, Prague (1 178 816), Brno (378 796), Ostrava (319 162), Plzeň (166 523), Olomouc (103 526) and Liberec (100 245) – the population data refer to 2001.

In fact, representation of the complex evolution of a large urban agglomeration in the form of historical atlas is much more difficult. Many theoretical problems must be solved and large quantities of facts as well as of cartographic and iconographic documents must be processed. Many questions related particularly to towns in the early Middle Ages are still open and current archaeological research brings new information and hypotheses. The problems of urbanization in the Czech Lands in the late 19th and the early 20th centuries have not been sufficiently explained either, particularly those related to the spatial development of Bohemian, Moravian and Silesian towns and cities.

However, incorporation of large urban agglomerations in the Historical Town's Atlas of the Czech Republic or in similar foreign projects is very important as such agglomerations with their eventful history become a rather typical type of modern urban settlement at the dawn of the third millennium. After long discussion the Editorial Team suggests two forms of presenting large urban agglomerations in the Historical Town's Atlas of the Czech Republic in single-fascicle or multi-fascicle volumes, namely: 1. structuring the particular volume in sections or fascicles according to the main development periods, each of them thematically substructured with a synthesizing conclusion; 2. structuring the volume in sections or fascicles thematically, according to systematic urban research, with each thematic unit being substructured chronologically or with a deeper explanation of particular problems and with a general introduction. However, it is often quite impossible to distinguish the thematic units

strictly from each other as they are intertwined and interrelated. Large-scale volumes of the Atlas present also many organizational, technical and authorship-related problems.

There has been a heavy debate in the research team as to how the City of Prague should be presented. Many suggestions have been made, of which the most relevant seems to be the form of separate volumes devoted to the particular towns that had been attached to the historical center of Prague by 1920 (or 1922), i.e., until Greater Prague was created, taking into account their individuality, their specific features related to the vicinity of the historical core of Prague, and their centuries-long political, economic and cultural interrelations. This applies primarily to the settlements that formed major suburbs of Prague with intensive economic, constructional and cultural development. They are (now Prague's districts) Karlín (town in 1900, attached to Prague in 1920), Královské Vinohrady (town in 1879, attached to Prague in 1920), Žižkov (town in 1881, attached to Prague in 1920), Libeň (town in 1898, attached to Prague in 1901), and Smíchov (town in 1903, attached to Prague in 1920). The first to be included in the next series of the Historical Town's Atlas of the Czech Republic is the former separate town (until 1888 township) Libeň, now part of Prague 8 District. Then, the Editorial Team will focus on the historical center of Prague, which will require, however, additional research workers, organization and funds.

In some contrast to medium-size towns (following towns have been finally selected for the next volumes of the Atlas: Chrudim – 24 074 or Trutnov – 32 204 inhabitants in 2001) and to large urban agglomerations, there are small or even very small towns (15 000 and fewer inhabitants), whose role in the urban structure of the Czech Lands must not be ignored at the least. In 2005 the Historical Town's Atlas of Tišnov was prepared as an example of such an urban seat.

New methodological approaches were applied in the 11th and the subsequent volumes of the Atlas. They resulted in reconstruction maps showing the spatial characteristics of the town.

Without financial support from the Czech Grant Agency and without understanding on the part of the Management of the Institute of History, Academy of Sciences of the Czech Republic, v. v. i., it would have been quite impossible to implement the project in the last nine years. The Project Team members wish to thank all authors for their contributions and for their devotion, and also all reviewers for their valuable observations. They also gratefully acknowledge the support from municipalities and district authorities that have made substantial contributions enabling to extend the scope of the volumes beyond the grant limit. Our thanks are also due to the institutions that offered their map and picture collections, and

to photographers for making quality photographs and slides. Much professional skill in computer-based data processing was shown by workers of Earth Tech CZ, s.r.o. in Prague and the Laboratory of Geoinformatics UJEP Ústí nad Labem; printing materials were prepared and most volumes were printed by STUDIO PRESS in Pardubice and its printing plant in Čáslav. We also owe our thanks to other graphic art studios and shops where the other volumes were printed. All those who have significantly contributed to the Atlas are mentioned at the Project web address: <http://www.hiu.cas.cz/cs/mapova-sbirka/historicky-atlas-mest-cr.ep/>.

Editors

Einführungsworte zu den nächsten zehn Bänden des Historischen Städteatlasses der Tschechischen Republik

Mit Český Krumlov (Böhmisch Krumau) unter Nr. 11 ist eine neue Serie von zehn Bänden des Historischen Städteatlasses der Tschechischen Republik begonnen worden. Die erste Serie mit České Budějovice (Böhmisch Budweis), Děčín (Tetschen), Hradec Králové (Königgrätz), Jihlava (Iglau), Litoměřice (Leitmeritz), Pardubice (Pardubitz), Slaný (Schlan), Tábor (Tabor), Telč (Teltsch) und Třebíč (Trebitsch) umfasst Stadtgemeinden unterschiedlicher Größe und Gründungsform, mit malerischer Topografie, reicher Geschichte und bewegtem Schicksal ihrer Bevölkerung.

České Budějovice, gegründet 1265 auf der grünen Wiese von König Přemysl Ottokar II. als eine königliche Stadt, sollte ein Stützpunkt der königlichen Macht im Süden Böhmens und ein Keil in den Domänen der Witigonen sein. Die Stadt Děčín wurde auch von Přemysl Ottokar II. in gleicher Weise, d. h. auf der grünen Wiese, in einem unbesiedelten Gebiet südlich der Burg Děčín unweit des Zusammenflusses der Elbe mit der Ploučnice (Polzen) im letzten Drittel des 13. Jahrhunderts angelegt. Die Stadt wurde in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts auf einen anderen Ort nördlich von dem Burgfelsen verlegt, jedoch bereits als eine Untertanenstadt im Besitz der Herren von Wartenberg. Hradec Králové (zunächst nur als Hradec bekannt) wurde von König Přemysl Ottokar I. um 1225 in der Vorburg von Hradec, seit dem Umbruch des 10. und 11. Jahrhunderts eines der Stützpunkte des Burgsystems von den Přemysliden, angelegt. Die Anfänge der Stadt Jihlava, ursprünglich eines Dorfs auf einem Felsenausläufer über dem linken Ufer der Jihlava (Igel), sind auf die Entdeckung von Silbererz vor der Mitte des 13. Jahrhunderts zurückzuführen. Litoměřice als mittelalterliche königliche Stadt entstand auf einem in der slawischen Zeit besiedelten Gebiet zwischen den

Jahren 1219 und 1234 in der Nähe einer seit Anfang des 10. Jahrhunderts belegten Verwaltungsburg der Přemysliden. Pardubice, eine Untertanenstadt am Zusammenfluss der Elbe und des Chrudimka-Flusses, wurde zwischen 1332 und 1340 gegründet und am Umbruch des 15. und 16. Jahrhunderts wurde die Stadt zur Hauptresidenz von Wilhelm von Pernstein und dessen Hauses. Die königliche Stadt Slaný entstand an der Stelle einer starken Siedlungsgruppe auf dem Weg von Prag nach Sachsen in der Nähe des auffallenden, vom Bach Červený potok umflossenen Berges Slánská hora vulkanischen Ursprungs. Die Anfänge der hussitischen Stadt Tábor reichen bis in das 13. Jahrhundert zurück, als Přemysl Ottokar II. vor 1276 die königliche Stadt Hradiště mit einer Burg über dem Fluss Lužnice (Lainsitz) und dem Bach Tismenický potok im Zusammenhang mit einem heftigen Streit zwischen dem Herrscher und dem südböhmischen Geschlecht der Witigonen errichten ließ. Inmitten der ursprünglichen Stadt Hradiště wurde 1420 das hussitische Tábor gegründet, das später, im Jahre 1437, zur königlichen Stadt erhoben wurde. Der Ursprung von Telč ist bis jetzt nicht genügend geklärt worden. Auf Grund der vorhandenen Quellen und Literatur sind jedoch im 12. und 13. Jahrhundert vier Entwicklungsetappen der Stadt festzustellen. Třebíč, der natürliche Mittelpunkt von Südwestmähren am Fluss Jihlava (Igel), wurde Ende der sechziger und Anfang der siebziger Jahre des 13. Jahrhunderts von dem hiesigen Benediktinerkloster als eine Untertanenstadt angelegt.

Der Historische Städteatlas der Tschechischen Republik erscheint in Einheftbänden, welche die wichtigsten Entwicklungstendenzen der jeweiligen Stadt erklären, die wichtigsten kartographischen Vergleichsquellen sowie ausgewählte individuelle kartographische Quellen vorstellen und thematische als auch historische Rekonstruktionskarten enthalten, die wichtige Themen in der Geschichte der einzelnen Städte kartographisch darstellen. So kann man relativ gut Städte bis ungefähr 100 000 Einwohner bearbeiten (siehe die Atlasbände Nr. 1 bis 11). Städte mit mehr als 100 000 Einwohnern würden angesichts der gegenwärtigen Bevölkerungsgröße, aber auch angesichts der ziemlich hohen Bevölkerungszahl am Anfang des 20. Jahrhunderts, d. h. in der Zeit des intensiven Urbanisierungsprozesses in den Böhmisches Ländern, und angesichts der bunten historischen und geschichtsgeographischen Entwicklung einen sehr umfangreichen Band oder einen Band mit mehreren Heften benötigen. Zu derartigen Stadtgemeinden zählt vor allem Prag (1 178 816), Brünn (378 796), Ostrau (319 162), Pilsen (166 523), Olmütz (103 526) und Reichenberg (100 245) – Stand von 2001.

Die komplizierte Entwicklung einer großen Stadttagglomeration in der Form eines historischen Atlases darzustellen ist eine viel schwerere Aufgabe. Dazu müssen zahlreiche

theoretische Probleme gelöst und große Mengen von faktographischen, kartographischen und ikonographischen Unterlagen bearbeitet werden. In vielen Fällen gibt es noch offene Fragen aus der Stadtgeschichte, insbesondere aus dem frühen Mittelalter, und die stattfindende archäologische Forschung bringt immer neue Erkenntnisse und Hypothesen. Auch die Urbanisierung in den Böhmisches Ländern in der zweiten Hälfte des 19. und zu Beginn des 20. Jahrhunderts ist noch nicht ausreichend geklärt worden, insbesondere aus der Sicht der Erweiterung von böhmischen, mährischen und schlesischen Städten.

Die Eingliederung großstädtischer Agglomerationen in den Historischen Städteatlas der Tschechischen Republik und in ähnliche Projekte im Ausland ist jedoch eine sehr aktuelle Frage, denn die großstädtische Agglomeration mit reicher Geschichte stellt einen modernen und immer mehr typischen Stadttyp am Anfang des dritten Jahrtausends dar. Nach einer langen Diskussion sieht das Redaktionskollektiv zwei Varianten von Bearbeitung der großstädtischen Agglomerationen im Historischen Städteatlas vor, und zwar: 1. Der entsprechende umfangreiche Stadtband soll nach den wichtigen Entwicklungsetappen in der Stadtgeschichte in einzelne Teile bzw. Hefte gegliedert werden, wobei die einzelnen Zeitetappen thematisch strukturiert und von einer synthetisierenden Schlussfolgerung charakterisiert werden sollen. 2. Der Stadtband soll auf Grund eines systematischen Studiums der Stadtproblematik thematische Teile bzw. Hefte enthalten, wobei die einzelnen thematischen Teile chronologisch geordnet bzw. themenorientiert und mit einer allgemeinen Einführung versehen wären. Es ist oft unmöglich, die thematischen Einzelteile voneinander deutlich zu trennen, denn sie beeinflussen einander und sind miteinander verbunden. Die Erarbeitung umfangreicher Atlasbände bringt auch zahlreiche organisatorische, finanzielle, technische und autorenpezifische Probleme mit sich.

Die Projektmanager denken auch sehr intensiv über die mögliche Lösung für die Stadt Prag nach. Die von vielen Anregungen und Möglichkeiten relevante Variante ist es, in separaten Bänden die einzelnen Städte vorzustellen, die dem historischen Stadtkern Prags bis 1920 (bzw. 1922), d. h. bis zur Entstehung von Großprag, angeschlossen wurden, unter Berücksichtigung ihrer Individualität, der spezifischen Nachbarschaft zum historischen Stadtkern und der jahrhundertlangen gegenseitigen politischen, wirtschaftlichen und kulturellen Beziehungen. Es kommen vor allem die Ortschaften in Frage, die zu bedeutenden Vorstädten Prags mit intensiver Wirtschafts-, Bau- und Kulturentwicklung angewachsen sind. Es handelt sich konkret um die Städte (heute Stadtviertel Prags) Karlín (Stadt 1900, angeschlossen 1920), Královské Vinohrady (Stadt 1879, angeschlossen 1920), Žižkov (Stadt 1881, angeschlossen 1920), Libeň (Stadt 1898, angeschlossen 1901) und Smíchov (Stadt

1903, angeschlossen 1920). Als erste für die nächsten zehn Bände des Historischen Städteatlasses wurde die ehemalige Stadt (bis 1898 Gemeinde) Libeň ausgewählt, heute ein Viertel des Stadtteils Prag 8. Erst später soll sich das Redaktionskollektiv auf den eigentlichen historischen Stadtkern Prags konzentrieren, was zusätzliche Mitarbeiter, Organisation und Finanzen benötigen wird.

Im gewissen Kontrast zu den Städten mittlerer Größe (vorläufig vorgesehen für die nächsten Atlasbände sind die Städte Chrudim – 24 074 oder Trutnov – 32 204 Einwohner 2001) und zu den großstädtischen Agglomerationen stehen die kleinen oder sogar die kleinsten Stadtgemeinden (mit 15 000 oder weniger Einwohnern), deren Bedeutung in der Struktur der Stadtsiedlungen der Böhmisches Länder nicht zu übersehen ist. Im Jahre 2005 wurde in den Historischen Städteatlas als eines der Beispiele dieser städtischen Siedlung - Tišnov einbezogen.

In dem 11. Band - und auch in den weiteren Bänden - wurden neue methodologische Verfahren verwendet. Das Ergebnis besteht in Rekonstruktionskarten, welche die räumliche Charakteristik der Stadt darstellen.

Ohne finanzielle Unterstützung der Grantagentur der Tschechischen Republik und ohne Verständnis seitens der Leitung des Historischen Instituts hätte das Projekt in den letzten neun Jahren nicht realisiert werden können. Die Projektmanager möchten allen Autoren, die sich mit viel Begeisterung und hingebungsvoll an der Arbeit beteiligt haben, und zahlreichen Rezensenten für ihre wertvollen Bemerkungen ihren herzlichen Dank aussprechen. Sie danken auch den Stadtgemeinden und Bezirksbehörden, die mit nicht unbedeutenden Beträgen eine Erweiterung der Bände über die im Grant vorgesehenen Grenzen hinaus ermöglichten. Einen Dank schulden wir auch den Institutionen, die ihre Karten-, Gemälde- und Bildsammlungen zur Verfügung stellten, als auch den Fotografen für die Herstellung von Qualitätsfotografien und Dias. Hohe Professionalität haben die Mitarbeiterinnen der Firma Earth Tech CZ s.r.o., in Prag und von Laboratoř geoinformatiky UJEP in Ústí nad Labem bei der Computerbearbeitung der Rekonstruktionskarten gezeigt; die Druckunterlagen und Druckarbeiten für die meisten Atlasbände wurden von STUDIO PRESS in Pardubice und in der Druckerei in Čáslav hergestellt bzw. durchgeführt. Auch den anderen graphischen Studien und Druckereien sind wir einen Dank schuldig. Alle, die sich um den Atlas verdient gemacht haben, sind auf der Webseite <http://www.hiu.cas.cz/cs/mapova-sbirka/historicky-atlas-mest-cr.ep/> zu finden.

Die Redaktion